

Lad eventyret komme til live

Hvornår er der sidst nogen, der har læst op for dig? Det er noget helt særligt at lytte til en god historie og se billederne for sit indre øje. Måske er det en af grundene til, at podcast er blevet så populært. Når vi lytter, bliver vi medfortæller, for det er os selv, der skaber de visuelle billeder til ordene. Det er billeder, vi henter fra vores eget liv, vores minder, erfaringer og vores fantasi. Da I lyttede til podwalken, blev I medfortæller, og det samme sker også, når nogen læser op for os.

Det er selvfølgelig ikke alle tekster, der behøver blive læst op. (Teksten på Borger.dk og brevet fra tandlægen klarer sig helt fint med at blive inde i hovedet.)

Men eventyr derimod! Eventyr skal læses op og lyttes til. De er skrevet til at blive læst op på sengekanten, eller under et træ en rolig eftermiddag, eller en aften foran pejsen på en stemningsfuld herregård.

H.C. Andersen rejste meget udenlands, men fra 1830 og frem til sin død i 1875 aflagde han utrolig mange besøg på danske herregårde og slotte, hvor han var en meget velset gæst. Han arbejdede i gæsteværelset, deltog i familielivet og underholdt blandt andet med oplæsning.

Eventyr får liv, når de bliver til lyde i et rum og ikke blot forbliver ord inde i hovedet. Det betyder meget for oplevelsen af værket, om det bliver læst op og ikke mindst hvordan, det bliver læst op. Det skal I nu undersøge ved at arbejde med H.C. Andersens eventyr "Noget". Eventyret bliver omtalt i "Noget om HC", og måske har I allerede stiftet bekendtskab med det som lektie inden I lyttede til podwalken. Men nu vil det vise sig, om eventyret kommer til live på en ny måde, når I skal prøve at læse det op!

Opgave

-LÆS OG LYT

Forstå eventyret	Det er vigtigt at forstå den tekst, I skal formidle for at kunne ramme den rigtige tone, når I læser op. Start derfor med at analysere eventyret. I kan bruge analysemodellen, der følger med dette materiale.
Øv en passage	Del eventyret op i mindre passager, og øv jer på én af passagerne af eventyret. Eventyret er langt, og det er bedre at øve sig på et lille stykke og nørde tempo og styrke end overfladisk at øve sig på det hele. Det kan være en god ide at gå sammen to og to og øve sig og tale sammen. Herunder finder I en liste med tips og fokuspunkter til en god oplæsning. Ta' fokuspunkterne med, når I skal ud og øve, så I har noget at læne jer op ad.
Lyt	Når I har øvet jeres passage, er det tid til at læse og lytte. Om alle læser op, eller om få læser op, styrer jeres underviser. Forhåbentlig er der et par stykker, der tør give det et forsøg. Lige meget hvad foreslår vi, at I slutter af med at lytte til den indtalte udgave af "Noget" af skuespiller Torben Iversen, der hører til undervisningsmaterialet her. Torben mødte I i podwalken, og han holder meget af eventyret "Noget", og giver her sit bud på hvordan "Noget" kan læses op. Læg mærke til hvor mange gange der står "noget" i eventyret, og hvor forskelligt det kan siges.

Tips og fokuspunkter

- TIL GOD OPLÆSNING

- Der findes ikke én måde at læse en historie op på. Din måde er lige så rigtig som min.
- Det allerførste og vigtigste, man skal sikre sig, når man læser op, er, at lytteren skal kunne forstå det, der bliver sagt.
Tal klart og tydeligt. Det tempo, vi læser i inde i hovedet, er alt for hurtigt til oplæsning. Ofte skal man tale langsommere, end man tror.
- Derudover er der et nøgleord, der er værd at huske - nemlig **variation**. Det er det, der gør historien spændende at lytte til. Der er flere måder at skabe variation på, når du læser.
- Du kan variere dit **tempo** og din **rytme**. Hvis det f.eks. er spændende eller dramatisk, kan du enten tale hurtigt og hektisk eller langsomt og kontrolleret. Prøv at lege med det. Vælg et dramatisk sted og se, hvad der sker, hvis du skruer op eller ned for tempoet.
- Du kan også tænke over, hvor du holder **pause**, og hvor lang din pause er. Pauser er guld værd. Det er ofte dem, der gør, at lytteren spidser ører.
- Du kan også variere dit **toneleje**. Prøv at vælge en linje hvor du næsten hvisker eller ét, hvor du skruer op for volumen.
- Du kan arbejde med, hvor i din sætning du lægger **trykket/betoningen**. Prøv bare den første sætning i eventyret: "JEG vil være noget!" eller "Jeg vil være NOGET!" Kan du høre, at sætningen ændrer karakter, når du lægger trykket et andet sted?
- Sidst, men ikke mindst, kan du variere **stemingen** i din fortælling. Det kan du sagtens gøre uden at lave din stemme om. Er du alvorlig og eftertænksom, eller er du fjollet og glad i måden, du leverer din sætning på. Man kan sagtens høre på en sætning, om oplæseren smiler, imens han eller hun læser. Prøv det.
- Det gør ikke noget, at du kommer til at lave fejl, når du læser op. Træk vejret dybt og begynd forfra på sætningen. Lad ikke en fejlfri oplæsning være målet. Lad målet være en levende oplæsning. **Fejl er lige meget.**

At læse en tekst op, særligt et eventyr, er ikke bare at læse op. Nej, teksten skal ind omkring hjertet og hjernen og vende, før den kommer ud til lytteren. God oplæsning er organisk og levende.